

Rezime izvještaja guvernera – oktobar 2022.

U Izvještaju guvernera za oktobar 2022. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2022. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u oktobru realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2022. godinu.

Prema konačnim podacima MONSTAT-a, u 2021. godini ostvaren je realni rast BDP-a od 13% u odnosu na 2020. godinu. U prvom kvartalu 2022. godine, prema preliminarnim podacima, ostvaren je realni rast od 7,1%, u drugom 12,7%, a u trećem kvartalu rast od 3,2% u odnosu na isti kvartal prethodne godine.

Potrošačke cijene su u oktobru 2022. godine u odnosu na prethodni mjesec veće za 1,4%, a u odnosu na oktobar prethodne godine za 16,8%.

Industrijska proizvodnja je, prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u prvih deset mjeseci 2022. godine u odnosu na isti period prethodne godine zabilježila pad od 4,8%. Pad proizvodnje je evidentiran u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 18,4%, dok je rast ostvaren u sektoru prerađivačke industrije od 2,9% i sektoru vađenja ruda i kamena od 9,9%.

Broj dolazaka turista prema preliminarnim podacima, u kolektivnom smještaju, u prvih deset mjeseci 2022. godine iznosio je 1,08 miliona što je za 59,20% više u odnosu na uporedni period prethodne godine. U istom periodu ostvareno je 4,11 miliona noćenja, što predstavlja rast od 46,06%.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, prevoz putnika u prvih devet mjeseci 2022. godine u odnosu na isti period 2021. godine bilježi značajan rast u svim vidovima saobraćaja: u željezničkom za 41,72%, drumskom za 58,14% i prevozu putnika na aerodromima za 41,47%.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prvih devet mjeseci 2022. godine zabilježilo pad vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 3,08%, i pad efektivnih časova rada od 3,14% u odnosu na isti period 2021. godine.

Prosječan broj zaposlenih u oktobru 2022. godine iznosio je 226.341 lica, što je za 0,07% manje u odnosu na prethodni mjesec, i za 11,51% više u odnosu na

oktobar 2021. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u oktobru 2022. godine iznosio 44.923 što predstavlja rast od 1,49% u odnosu septembar 2022. godine, a u odnosu na oktobar 2021. godine pad od 18,68%.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na 31. 10. 2022. godine, bio je 56.933 od kojih je 15.873 ili 27,88% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je veći za 1,50%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2021. godine rast iznosio 2,86%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju oktobra 2022. godine iznosio 949,41 milion eura, i bio je veći za 0,99% na mjesečnom nivou, a na godišnjem nivou 13,37%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na 31. 10. 2022. godine (15.873) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bila su 1.422 privredna subjekta čija blokada je iznosila 28.594.564,10 eura što čini 3,01% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bio 14.451 privredni subjekt sa iznosom blokade od 920.825.062,53 eura što čini 96,99% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 31. 10. 2022. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,06% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 26,47% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,32% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 47,71% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Ukupna aktiva banaka na kraju oktobra 2022. iznosila je 6,15 mlrd. eura, što na godišnjem nivou predstavlja rast za 948,95 miliona eura, ili 18,26%. U strukturi aktive dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju oktobra 2022. godine iznosili 3.633,38 miliona eura i u odnosu na oktobar prethodne godine ostvarili su rast od 5,60%, dok su u odnosu na prethodni mjesec ostvarili pad od 0,92%.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju oktobra 2022. godine iznosili su 184,40 miliona eura i u odnosu na oktobar 2021. godine bilježe rast od 21,38%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili pad od 2,14%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju oktobra 2022. godine iznosili su 223,13 miliona eura i činili su 6,14% ukupnih kredita. Na godišnjem nivou bili su viši za 14,75%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili rast od 3,61%.

Depoziti u bankama u oktobru 2022. godine iznosili su 5.003,22 miliona eura i u odnosu na oktobar 2021. godine bilježe rast od 23,20%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili rast od 0,74%. Ukupan kapital banaka na kraju oktobra 2022. godine iznosio je 629,06 miliona eura, i u odnosu na isti period prethodne godine bio je manji za 1,59%, dok je u odnosu na prethodni mjesec viši za 2,59%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju oktobra 2022. godine iznosila je 5,68%, i u odnosu na kraj oktobra 2021. godine zabilježila je pad od 0,03 pp, dok je bila za 0,08 pp viša u odnosu na kraj prethodnog mjeseca. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u oktobru 2022. godine iznosila je 5,59%, i na godišnjem nivou bilježi rast od 0,59 pp, dok je bila za 0,19 pp viša nego u prethodnom mjesecu. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,25% na kraju oktobra 2022. godine i u odnosu na isti period prethodne godine bila je niža za 0,08 pp, dok je u odnosu na kraj prethodnog mjeseca zabilježila pad od 0,01 pp.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 257,37 miliona eura na kraju oktobra 2022. godine, i u odnosu na isti period prethodne godine bila je veća za 43,87 miliona eura ili 20,55%, dok bilježi rast od 8,93 miliona eura ili 3,60% na mjesečnom nivou. Tokom oktobra 2022. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 67,62%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 32,38%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 91,37 miliona eura za deset mjeseci 2022. godine. U njenoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (81,44%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (18,56%).

Ostvareni promet na Montenegroberzi tokom deset mjeseci 2022. godine iznosio je 51,17 miliona eura, ostvaren je kroz 771 transakciju i u odnosu na isti period prethodne godine bio je viši za 28,17%. Tržišna kapitalizacija na dan 31. 10. 2022. godine iznosila je 3.335,61 milion eura, i na godišnjem nivou bilježi rast od 4,87%, dok na mjesečnom nivou bilježi rast od 1,70%.

Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju oktobra 2022. godine bila 12.652,90 indeksnih poena, bilježi rast od 12,52% na godišnjem nivou, dok u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bilježi rast od 10,37%. Indeks MNSE10 iznosio je 901,52 indeksnih poena i bilježi rast od 15,99% u odnosu na oktobar prethodne godine, dok u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bilježi rast od 11,59%.

Izvorni prihodi budžeta u prvih deset mjeseci 2022. godine, prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija, iznosili su 1.627,56 miliona eura i bili su viši za 1,81% u odnosu na planirane, a za 8,19% u odnosu na uporedni period prethodne godine. Budžetski rashodi iznosili su 1.683,56 miliona eura i zabilježili su pad od 5,61% u poređenju sa planiranim, a rast od 7,63% na godišnjem nivou. Budžetski deficit za deset mjeseci iznosio je 56 miliona eura i činio je 0,98% BDP-a.

Prema podacima Ministarstva finansija, na kraju septembra 2022. godine državni dug je iznosio 3.999,75 miliona eura ili 70,17% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 375,25 miliona eura ili 6,58% BDP-a, a na spoljni dug 3.624,50 miliona eura ili 63,58% BDP-a. Na kraju 2021. godine javni dug iznosio je 4.162,79 miliona eura ili 84,01% BDP-a.

U oktobru su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Između ostalog, ostvareno je učešće na sastanku Pododbora Evropske komisije za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku u Briselu. U okviru tehničke podrške Banke Holandije, putem onlajn platforme, održana je prva sesija sa ekspertima DNB-a na temu aspekata implementacije regulative u vezi sa *SEPA*-om. Realizovana je bilateralna saradnja sa ekspertima Banke Njemačke, na temu organizacije *Service Desk*-a i upravljanja nivoima podrške korisnicima, ista je realizovana u virtuelnom formatu. Ostvarena je i bilateralna saradnja sa Narodnom bankom Ukrajine na temu upravljanja talentima i radnim učinkom, ista je realizovana u virtuelnom formatu.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u oktobru.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.